

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.

Του Δρος Γεωργίου Ιω. ΤΣΑΓΚΟΥΛΗ
D.E.A, ULB-Bruxelles, Δικηγόρου

Οι υπό εξέταση Χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ)¹ στο σύνολο τους έχουν εμπλακεί για πάνω από μια εικοσαετία σε μια προσπάθεια προσέλκυσης όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) στο εσωτερικό τους,² χωρίς το σχεδιασμό κάποιας μακροχρόνιας πολιτικής, που να επιδιώκει την αποτελεσματικότητα, συνήθως ως απάντηση στις πρωτοβουλίες, που ελήφθησαν από κάποια άλλη γειτονική χώρα – ανταγωνίστριά τους. Στην πράξη παρατηρήθηκαν διάφορες εκφάνσεις του αρνητικού φαινομένου του ανταγωνισμού περί κινήτρων, και οι υπό εξέταση Χώρες ενεπλάκησαν σε μειοδοτικούς πολέμους προσφέροντας τεράστια επενδυτικά προγράμματα που σε κάθε περίπτωση ξεπερνούσαν την κοινωνική τους αποδοτικότητα ή τις αντοχές της οικονομίας τους.

Τα σημερινά δεδομένα, ήτοι η σύμπλευση των πολιτικών τους με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, η παγκοσμιοποίηση και η περιφερειοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας και ο πιθανός κίνδυνος μετεγκαταστάσεων των επενδύσεων ολοένα και Ανατολικότερα, επιτάσσουν την μείωση των απωλειών από τις πολιτικές παροχής επενδυτικών κινήτρων στο ελάχιστο.

Ακολουθεί μια ανάλυση των κατευθύνσεων προς τις οποίες πρέπει να κινηθεί μια σύγχρονη, αποτελεσματική, ρεαλιστική και προσαρμοσμένη στα δεδομένα της εποχής πολιτική παροχής επενδυτικών κινήτρων³ στις υπό εξέταση ΧΚΑΕ.

1. Στόχος των στρατηγικών παροχής επενδυτικών κινήτρων⁴ πρέπει να είναι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη απορροφητικότητα από τις τοπικές επιχειρήσεις των εξωτερικεύσεων

---

1. Το παρόν τμήμα εκτενούς μελέτης αφορά την Δημοκρατία της Τσεχίας, την Ουγγαρία και την Πολωνία .

2. ΔΕΛΗΘΕΟΥ Βασιλική: Το νομικό καθεστώς προστασίας ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων αναπτυξιακού χαρακτήρα στην Ελλάδα, Αθήναι, 1996, σελ 223 επ.

3. Βλέπετε και: ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕ Κωνσταντίνος : Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης, Τόμος Α, Αθήναι, 2007.

4. ΔΕΛΗΘΕΟΥ Βασιλική: Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους . Μέρος Γ', Αθήναι, 2008, σελ 18 επ. (αναπτυξιακά κίνητρα).

(π.χ. ενδεικτικά αναφέρεται η απορροφητικότητα των δεξιοτήτων και της γνώσης) των ξένων πολυεθνικών. Η αποτελεσματικότητα των μέχρι σήμερα εφαρμοσθεισών πολιτικών παροχής αναπτυξιακών κινήτρων στις ΧΚΑΕ είναι περιορισμένη, λόγω της έλλειψης, πέραν ελαχίστων εξαιρέσεων, θετικών εξωτερικεύσεων από τις ξένες πολυεθνικές προς τις τοπικές επιχειρήσεις, καθώς και λόγω της μειωμένης κοινωνικής τους αποδοτικότητας.

Τα επενδυτικά προγράμματα πρέπει να παρέχουν κίνητρα που αυξάνουν τις αποδόσεις της αρχικής επένδυσης, με σημαντικότερη την εξωτερική της γνώσης μέσω των οριζοντίων ή καθέτων δικτύων που έχουν εγκαθιδρυθεί μεταξύ των ξένων πολυεθνικών επιχειρήσεων και των τοπικών αγορών. Τέτοιου είδους δεσμοί επηρεάζουν το εμπόριο, αυξάνουν την πρόσθετη αξία κάθε επενδυτικού σχεδίου και αυξάνουν την ικανότητα των τοπικών επιχειρήσεων να εμπλακούν σε μεγάλα επενδυτικά σχέδια. Τα επενδυτικά κίνητρα δεν θα πρέπει για το λόγο αυτό να παρέχονται και χρηματοδοτούνται στο σύνολό τους πριν την υλοποίηση της επένδυσης, αλλά αντιθέτως θα πρέπει να προωθούν εκείνες τις δραστηριότητες που θα επιφέρουν τις μεγαλύτερες δυνατές εξωτερικεύσεις, όπως π.χ. η επαγγελματική κατάρτιση, οι δραστηριότητες ΕκαιΑ κ.α.

Υπάρχει βέβαια ο αντίλογος κατά της παροχής τέτοιου είδους επενδυτικών κινήτρων, ήτοι ότι οι επιδιωκόμενες εξωτερικεύσεις δεν είναι αυτόματες, αλλά εξαρτώνται από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι τοπικές επιχειρήσεις. Το πιο πιθανό είναι να μην λάβουν χώρα εκτός και αν οι τοπικές επιχειρήσεις δραστηριοποιηθούν και λάβουν τα κατάλληλα μέτρα (π.χ. επενδύσουν σε νέα τεχνολογία). Έτσι τα επενδυτικά κίνητρα που στοχεύουν στην αύξηση των πιθανών εξωτερικεύσεων μπορεί να αποδειχτούν αναποτελεσματικά, εκτός αν συνοδεύονται με μέτρα βελτίωσης των ικανοτήτων εκμάθησης και απορρόφησης των εξωτερικεύσεων των τοπικών επιχειρήσεων, προκειμένου να διατηρηθεί ένα ανταγωνιστικό τοπικό επιχειρηματικό περιβάλλον.⁵

2. Μεγάλη βαρύτητα πρέπει να δίνεται στο μέγεθος και στη διάρκεια της επένδυσης :

α) Η αβεβαιότητα του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου οικονομικού τοπίου, δεν αφήνει περιθώρια για μεγάλα σε μέγεθος επισφαλή επενδυτικά σχέδια τα οποία γίνονται αποδέκτες αναλογικά μεγαλύτερων σε μέγεθος επενδυτικών προγραμμάτων και μπορεί να στοιχίζουν τόσο όσο πολλά μικρότερου μεγέθους επενδυτικά σχέδια μαζί. Τα μεγάλα μεγέθους επενδυτικά σχέδια περικλείουν πολύ μεγαλύτερο επενδυτικό κίνδυνο, αφού έστω και αν μια παράμετρος της επένδυσης αποδειχθεί προβληματική, οι απώλειες θα είναι τεράστιες. Στόχος θα πρέπει να γίνει η προσέλκυση μικρού μεγέθους ποιοτικών επενδύσεων και οι μεγάλες σε μέγεθος επενδύσεις θα πρέπει να προτιμώνται μόνο σε συνδυασμό με την παρουσία άλλων θετικών συνιστωσών.

β) Σημαντικός είναι επίσης και ο έλεγχος του χρονικού ορίζοντα του προσφερόμενου επενδυτικού πακέτου. Οι επενδύσεις με σχετικά σύντομο χρονικό ορίζοντα είναι αυστηρά ανεπιθύμητες για την προοπτική της χώρας υποδοχής. Στόχος των εφαρμοζόμενων επενδυτικών πολιτικών άμεσα σχετιζόμενος με την χρονική διάσταση των επενδύσεων θα πρέπει να είναι και η παραμονή τους στη χώρα υποδοχής και μετά την λήξη των παρεχόμενων επενδυτικών κινήτρων, με την πραγματοποίηση επανεπενδύσεων στο κοντινό μέλλον. Οι ΑΞΕ που στοχεύουν στην αποτελεσματικότητα συνήθως συνοδεύονται από αποφάσεις επανεπένδυσης παρά από την πραγματοποίηση μιας νέας επένδυσης σε διαφορετική τοπο-

5. KOKKO Ari : Globalization and FDI Incentives (report to the World Bank), Stockholm School of Economics, Stockholm – Sweden, 2000, page 8.

θεσία. Απ' την πλευρά των επενδυτών ένας λόγος για τον οποίο θα πρέπει να προτιμούνται τα εξακολουθητικά της επένδυσης σχέδια (follow-up) είναι η μεγαλύτερη δύναμη διαπραγμάτευσης που οι επιχειρήσεις τους αποκτούν σε τοπικό επίπεδο σε σχέση με τους νέους επενδυτές. Επίσης, με αυτού του είδους τα σχέδια η επένδυση ως ενιαίο σύνολο αποκτά μεγαλύτερη διάρκεια και συνεπώς ενισχύεται η προοπτική διεθνοποίησης της.

3. Όπως προαναφέρθηκε η νέα τάση στο προσεχές μέλλον θα είναι η εγκαθίδρυση διαφόρων παραγωγικών μονάδων της ίδιας πολυεθνικής σε όλες τις ΧΚΑΕ, προκειμένου να συντελεστούν οι επιμέρους διαδικασίες παραγωγής ενός τελικού προϊόντος. Διαφορετικές πτυχές της παραγωγικής δραστηριότητας θα είναι εγκατεστημένες σε συγκεκριμένες τοποθεσίες των ΧΚΑΕ προκειμένου οι πολυεθνικές να εκμεταλλευτούν τις διασυνοριακές εξειδικεύσεις και το τοπικό πλεονεκτήματα της κάθε τοποθεσίας.⁶

Υπό αυτές τις περιστάσεις καθίσταται τεραστίας σημασίας στρατηγική για τις ΧΚΑΕ η παροχή κινήτρων που να καλύπτουν ολόκληρη την πανπεριφερειακή εδαφική έκταση, προκειμένου να δημιουργηθούν οι βάσεις για βαθύτερη ολοκλήρωση όλων των επιμέρους οικονομικών των χωρών αυτών και με τον τρόπο αυτό να αποφευχθεί το αρνητικό φαινόμενο κάποια από τις χώρες-μέλη του συνασπισμού να βρεθεί σε πολύ ισχυρότερη διαπραγματευτική θέση, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες.

Επιπλέον, η παροχή κινήτρων πρέπει να στοχεύει στην αύξηση του συντονισμού των ενδοεταιρικών δραστηριοτήτων, και στην ενίσχυση πολυεστιακών στρατηγικών που θα συμβάλλουν στην άσκηση πολιτικών περιφερειακού εξορθολογισμού, με θετικές συνέπειες τόσο για τις ίδιες τις συμμετέχουσες χώρες όσο και τις πολυεθνικές. Η ένωση όλων των διαδικασιών μείωσης του κόστους μέσω της παροχής τέτοιου είδους κινήτρων θα επιτρέψει την διεθνή παραγωγή να οργανωθεί περισσότερο αποτελεσματικά διασυνοριακά.⁷

Τη στιγμή όμως που συντελείται η ως άνω κινητικότητα προς την ομοιογενειοποίηση, υπάρχουν ταυτόχρονα και έντονες τάσεις προς την διατήρηση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων και εξειδικεύσεων, καθώς η διάδοση του κεφαλαίου υπήρξε μεγάλη σε ένταση και σε έκταση. Έτσι το κλειδί σ' αυτή τη νέα φάση του παγκόσμιου καπιταλισμού είναι η αλληλοσύνδεση, δηλαδή η ικανότητα δημιουργίας και διαχείρισης δεσμών μεταξύ δραστηριοτήτων που διαδίδονται με γρήγορους ρυθμούς.

4. Σημαντικό ρόλο στο προσεχές μέλλον θα διαδραματίσει και η ανταλλαγή ΑΞΕ ανάμεσα στις ίδιες τις ΧΚΑΕ. Τα παρεχόμενα μελλοντικά επενδυτικά κίνητρα θα πρέπει να στοχεύσουν και προς την κατεύθυνση του σχηματισμού και του τονισμού του πνεύματος της αλληλεγγύης ανάμεσα στις υπό εξέταση χώρες. Το αποτέλεσμα της αλληλεγγύης και της οικειότητας ενθαρρύνει τους επενδυτές να επενδύσουν σε γεωγραφικά κοντινές χώρες με παρόμοια χαρακτηριστικά και νομοθετικά συστήματα.⁸ Όποια χώρα α-

6. LANDESMANN Michael: *The shape of the new Europe: Vertical production differentiation, wage and productivity hierarchies*, BRIE (Berkeley Roundtable on the International Economy), Working Paper 104, 1998, page 3.

7. Βλέπετε σχετικά και DUNNING H. John: *The changing nature of firms and governments in a knowledge-based globalizing economy*, in Engelhard and W. A. Oehsler (eds) *International Management: Effects of Global changes on competition, Corporate strategies and markets*. Wiesbaden, Sonderdreck, 1999.

8. SARISOY Guerin Selen: *The Role of Geography in Financial and Economic Integration: A Comparative Analysis of Foreign Direct Investment, Trade and Portfolio investment flows The role of Geography in Financial Integration*. FDI, *The World Economy*, Vol. 29, No. 2, pp. 189-209, February 2006.

πό τις ΧΚΑΕ καταφέρει να δημιουργήσει προς τις υπόλοιπες σε μεγαλύτερο βαθμό αυτό το αίσθημα αλληλεγγύης θα προσελκύσει και την πλειοψηφία των διμερών επενδυτικών ροών.

5. Κίνητρο στρατηγικής σημασίας για να πρωταγωνιστήσει κάποια χώρα στην ευρύτερη περιοχή είναι και η όσο το δυνατό περισσότερο ολοκληρωμένη νομοθετική ρύθμιση της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η πνευματική ιδιοκτησία θα καταστεί ένα από τα γεωπολιτικά κλειδιά του 21 αιώνα.⁹

6. Τεράστιας σημασίας είναι και ο σχηματισμός κινήτρων που θα παράσχουν βοήθεια στις επιχειρήσεις να εισαγάγουν στην αγορά τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα με πολύ πιο γρήγορους ρυθμούς απ' ό,τι στο παρελθόν. Η ταχύτητα της καινοτομίας στις νέες τεχνολογίες έχει οδηγήσει στην μείωση του κύκλου ζωής των προϊόντων καθώς νέα ή τροποποιημένα προϊόντα συνεχώς με γρήγορους ρυθμούς ανακαλύπτονται και περνάνε στο στάδιο της παραγωγής. Η σύντμηση του κύκλου ζωής των προϊόντων συνήθως απαιτεί σχετικά υψηλό επίπεδο έντασης ΈκαιΑ προκειμένου οι επιχειρήσεις να εξακολουθήσουν να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

7. Οι ΑΞΕ εξαρτώνται από μια μεγάλη ποικιλία συνιστωσών, πολύ διαφορετική η μία από την άλλη που λαμβάνουν χώρα ανάλογα με τις ειδικότερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος. Τα κίνητρα θα πρέπει να παρέχονται για τον σχηματισμό των κατάλληλων συνθηκών προσέλκυσης εκείνου του τύπου της επένδυσης που μπορεί να αποδώσει τη μέγιστη αποδοτικότητα στην συγκεκριμένη περιοχή, μέσω της δημιουργίας ενός ορθού πολιτικού και θεσμικού περιβάλλοντος.

8. Μια επιπλέον πρόταση προκειμένου οι ΧΚΑΕ να αντεπεξέλθουν στις αυξημένες ανάγκες της παγκοσμιοποίησης είναι ο περιορισμός παροχής κινήτρων προσέλκυσης ΑΞΕ αναζήτησης πρώτων υλών. Αυτού του είδους οι επενδύσεις συνήθως περιλαμβάνουν χαμηλής επιπρόσθετης αξίας δραστηριότητες και χαμηλού κεφαλαίου επένδυση σε εγκαταστάσεις και εξοπλισμό. Στις περιπτώσεις αυτές η επένδυση είναι περισσότερο κινητή. Γενικά μια αμυγώς αναζήτησης πρώτων υλών ΑΞΕ φυσιολογικά δεν είναι πλήρως ενσωματωμένη στην οργανωτική δομή της επιχείρησης που πραγματοποιεί την επένδυση. Αντιθέτως, οι πολυεθνικές σπάνια αναμειγνύονται σε ολοκληρωτική διεθνοποίηση των αγορών πρώτων υλών.

9. Βαρύτητα πρέπει να δοθεί και στην αύξηση της εργατικής παραγωγικότητας.¹⁰

10. Εξίσου σημαντική είναι και η χρήση όσο το δυνατό λιγότερο σύνθετων επενδυτικών σχημάτων καθώς τα πολύπλοκα σχήματα είναι πολυέξοδα και απαιτείται μεγαλύτερη ενασχόληση της παρέχουσας αρχής, που συνεπάγεται μεγαλύτερη χρονοτριβή. Στόχος η παροχή ενός απλά διαμορφωμένου επενδυτικού πακέτου σε σύμπλευση με τον τύπο των οικονομικών δραστηριοτήτων των οποίων επιδιώκεται η προσέλκυση, ανώτερο σε ποιοτικά στοιχεία σε σύγκριση μ' αυτά που προσφέρονται από άλλες χώρες.

Συνεχίζεται

9. *COSTALLI Stefano: Secure Investments: The influence of political and security variables on FDI flows . Paper prepared for the annual congress of the societa Italiana di Scienza Politica, Catania, 20-22 September 2007.*

10. *STARK Jurgen: Productivity, structural reforms and globalization, Speech delivered at Unternehmerforum, Brussels, 11 October 2007, page 4 . Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ecb.int/press/key/date/2007/html/sp071011_1.en.html - 55k -*